

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 889.

CHICAGO, ILL., 25. SEPTEMBRA (September 25), 1924.

LETO—VOL. XIX.

Upravišтво (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

ZNAČAJ LETOŠNJE VOLILNE KAMPANJE.

Volilne kampanje so devetdeset odstotkov kampanje laži, posebno v Zedinjenih državah. V volilnih kampanjah se blati, straši, grozi, denuncira in blufa. Resnica ima v volilnih kampanjah zelo težko stališče, ker so laži in blufanja velikokrat uspešnejša, kakor resnica. Ljudje, ker so politično nepoučeni, ker neradi mislijo, so dostopnejši demagogom in "patriotičnim" kričaćem, kakor pa agitatorjem, ki apelirajo na njihov razum in na njihovo razsodnost.

Med nevedno maso so pričeli trositi strah, da bo nastopila strašna industrialna kriza, če bo izvoljen La Follette. Mnogi se jo v resnici boje, pa bodo do 4. novembra "radikalci", dne 4. novembra pa republikanci ali demokrati.

V resnici imamo "strašno" krizo že sedaj. Stotisoče delavcev je mesece brez posla, na tisoče jih je brez vsakih sredstev. Industrialne krize smo imeli, ko se še ni bilo treba bati La Folletta in socialistov. Imeli jih bomo še dolgo potem, ko bodo vlade že v rokah delavskih strank. Anglija ima delavsko vlado že precej časa, pa je še vedno do milijon delavcev brez dela. Rusija ima sovjetsko vlado že več let, pa še ni mogla odpraviti brezposelnosti in jo še dolgo ne bo. Stabiliziranje gospodarskega življenja je stvar evolucije, stvar razvojnega pomikanja ekonomskega sistema iz kapitalizma v socializem.

"General" Dawes, podpredsedniški kandidat republikanske stranke, "grmi" na shodih svoje stranke in apelira na "zdrav razum ameriškega ljudstva, da naj sprevidi nevarnost, ki mu preti od socialistov in La Follettovih progresivcev." Še nikdar niso politiki starih strank videli tolikšno nevarnost v ameriškem socialističnem gibanju, kakor to leto — kajti socialistična stranka v tej kampanji ni izolirana, kakor je bila v dosedanjih.

J. W. Davis, predsedniški kandidat demokratske stranke, je na nekem velikem shodu razlagal, da bi pomenil socializem katastrofo za to in vsako drugo deželo, torej proč od La Folletta, s katerim sodeluje socialistična stranka.

"Socializem bo ubil iniciativo, socializem bo spremenil deželo v kasarno, socializem bo porušil dom, religijo in državo! Ljudstvo bi se nenadoma iznašlo v nepopisni bedi in anar-

hiji." Da se to katastrofo prepreči, je treba, da ljudstvo glasuje za Davisa.

Reakcionarni dnevniki v napadih na socialiste apelirajo na patriotizem ameriškega ljudstva, "ki se je doslej vselej znalo ubraniti socialistični propagandi." — "Socialisti so se pridružili progresivnemu gibanju zato da se v njem opomorejo in "zdebele", — potem pa bodo v stanju ustanoviti veliko razredno stranko," svari neki republikanski dnevnik ameriško strokovno organizirano delavstvo.

Tudi mnogi odborniki in voditelji unij se boje socialistov. Nazadnjaki in reakcionarji so se jih vedno bali in jih izločevali. Socialistično gibanje pa se ni moglo zatreti.

Nasprotnike imamo tudi na skrajni levici. L. 1919 so se ustanovile iz raznih ekstremnih strujc stranke in strančice, kateri glavni namen je bil boj proti socialistični stranki. Govorile in sanjale so o revoluciji, ki se jo sicer lahko vprižori na kakem gledališkem odru, ne pa v deželi, v kateri ni pogojev za revolucijo, kakor si jo oni predstavljajo. V par letih so morali naši prijatelji na skrajni levici to sami priznati in so se pričeli povračati na pota socialistične taktike. Niso mogli drugače. Ali z bojem proti socialistični stranki niso prenehali. Če bi, ne bi imeli več nobenega vzroka eksistirati. Da obstoje, je torej edini vzrok boj proti socialistični stranki, boj, ki koristi samo kapitalizmu, delavstvu pa edino škoduje. Vloga, ki jo igrajo elementi skrajne leve v ameriškem delavskem gibanju je skoz in skoz provokatorska vloga.

Dokaz?

Dosegli niso ničesar v korist delavstva.

Mase niso pridobili v svoj tabor, in v delavski javnosti so se totalno diskreditirali.

Oslabili so unije, oslabili delavske politične organizacije in mnoge razbili. Pri tem pa so sami izgubili tisoče članov in njihova stranka je mnogo šibkejša kakor je bila ob ustanovitvi. Njihove obrabljene fraze so postale farsa. Reakciji so dali orožja, da se je ojačala.

Zato ponavljamo: Delovanje naših kritikov v taboru detinskega levičarstva je v škodo radikalnemu delavskemu gibanju. In v škodo delavstvu v obče.

Apeliramo na delavce: Rabite svoj razum! Ne pustite, da bi drugi mislili za vas, mislili škodljivo za vas. Tehtajte besede svojih sovražnikov in dobro prevdarite besede in dejanja vaših prijateljev.

Pomnite, da je to kampanja laži, kampanja blatenja in kampanja blufarjev proti — socialističnemu gibanju, ki se trudi in muči pridobiti mase ameriškega delavstva za osamosvojitvev na političnem polju in končno za socializem.

Zagovorniki fašizma se namenoma motijo.

Luigi Basso v londonskem "Daily Herald."

Tajnik zedinjene socialistične stranke, izvoljen po umoru poslanca Giacomo Matteottija.

Zagovorniki in branilci fašizma in signorja Mussolinija, ki pišejo v tujezemske liste, udarjajo neprestano na dve struni.

Signor Mussolini, pravijo, je uničil komunistično tiranijo, ki je razjedala Italijo.

Državnim organom in gospodarstvu je dal novo življenje. Njegove reforme so stabilizirale Italijo.

Resnica je, da nobena teh trditvev ne odgovarja dejstvom. Vzemimo jih na rešeto separatno.

V Italiji ni bilo komunističnega terorja, niti se ga ni bilo treba bati. Komunistična stranka v Italiji ni imela nikoli velikega pomena. V parlamentu npr. ni imela nobenkrat več kot 15 ali 16 poslancev.

Okupacija kovinskih tovarov, ki se jo pripisuje "komunistični tiraniji", je bila posledica sindikalističnega gibanja v strokovnih organizacijah, ne pa delo komunistične propagande. Okupacija je bila končana preje predno se je fašizem pojavil kot vpliven faktor.

Dve leti pozneje, ko se je fašizem polastil vlade s svojim "marširanjem v Rim," ni komunistično gibanje predstavljalo prav nikake nevarnosti.

Kar se tiče druge trditve. Civilne oblasti so bile predane v službo Mussolinijevemu fašizmu, mesto da bi služile ljudstvu. Brezzakonje je postalo vsakdanja stvar. Državni organi so bili paralizirani v vseh oddelkih; medtem, ko policija ni v stanju braniti ljudstvo niti pred navadnimi zločini, je vposljena v protektiranju naraščajočega političnega kriminalizma, ki ga neguje fašizem.

Fašizem si lasti kredit za izboljšanje gospodarskega življenja in za balanciranje državnega proračuna. Gospodarsko življenje Italije se je izboljševalo že pred prihodom fašizma na vlado. L. 1922 je izvoz dosegel uvoz in ga prekosil. Balanciranje budžeta bi se imelo kmalu doseči.

Prijatelji fašizma opravičujejo njegove zločine s trditvami, da so oborožene tolpe nekaj tradicionalnega v italijanski politiki. To ni resnica.

Od ustanovitve nove Italije pa do l. 1920 so bili politični zločini skoro neznan v naši deželi.

Ali ste že pridobili kakega naročnika Proletarcu? Če ne, čemu odlašate?

Ekonomsko delovanje delavskih strokovnih in političnih organizacij.

(Poročal Anton Garden petemu rednemu zboru J. S. Z.)

(Konec.)

Namen unij, ki so se zavzele za sodelovanje z industrijskimi podjetji v katerih je vposljeno njih članstvo, je popraviti preteklo zmoto in se potom taktike kooperacije utrditi v podjetjih, posebno v slabo organiziranih industrijah. V koliko se bodo njihove nade uresničile, bo pokazala bodočnost. Po mnenju komunistov je tudi ta korak še več kot zmota; nazvali so ga "class collaboration", kar pomeni sodelovanje s kapitalisti. Pri kritiziranju odgovornih unijskih voditeljev nič ne hranijo z besedami. Ako bi se prišteval med "čiste", bi se tudi jaz pridružil kritikom na skrajni levisi in zahteval takojšnjo vsposobitev proletariata za revolucijo. Ker pa sem (bogpomagaj) "traitor", "yellow" in "socialpatriot", ne vidim še revolucije na bližnjem vogalu in ker nočem biti nepriistranski, se priključujem mišljenju tistih, katerih stališče je, da ako delavstvo hoče prevzeti obratovanje industrije v svoje roke kot delavski razred, se mora za to nalogo vsposobiti, kar bo njemu v prid. Čimboljši vpogled dobi delavstvo v tehnično obratovanje industrije, v sistem produkcije in distribucije, toliko bolj se bo zavedalo svoje moči in toliko bolj bo spoznavalo, da privatno lastništvo industrije nima smisla. Spособnost in moč gresta roka v roki. Takozvani "B. and O. Plan" vsebuje precej pogojev za približevanje delavstva tehničnemu znanju; vsak poskus, s katerim si delavstvo more pridobiti izkušnje pri praktičnem študiranju industrijskih obratov, je koristen; čimbolj bo poznalo gospodarski stroj, toliko lažje bo varovalo svoje interese in toliko lažje bo razumevalo tudi socializem. Torej tudi v teh načrtih eksperimentalnega značaja ne vidim nikakega zadržka hitremu razvoju ameriškega delavskega gibanja.

Važno je, da se delavstvo uči motriti vse take pojave z razredno zavednega stališča. Konservativne unije in nezavedno delavstvo se seveda ne ravna po tem pravilu, ker se ne more. Treba ga je vzgojiti v razredno zavednem duhu, to pa je naloga tistega delavstva, ki je v svojem razvoju že dospelo tako daleč.

Industrialni razvoj in spreminjajoče se ekonomske razmere, posledica koncentriranja obratov v mogočne enote, ta razvoj torej sili delavce — hočejo ali nočejo — da se zanimajo bolj in bolj tudi za produkcijo in za vse kar je z njo v zvezi. Tudi konservativne unije sili ekonomski razvoj, da se zanimajo za gibanja.

ki streme odpraviti sedanje načine privatne blagovne produkcije in distribucije, kajti borba med razredi ni produkt človeške domišljije, pač pa je ukoreninjena v sedanji ekonomski nenakosti med delavstvom in privatnimi lastniki proizvodjalnih in distributivnih sredstev.

Zaključek.

Na vprašanje, "ali je ustanavljanje in razvijanje delavskih bank pod okriljem strokovnih organizacij v interesu bodočega razvoja delavskega gibanja," je po mojem mnenju za enkrat še nemogoče kategorično odgovoriti z DA ali NE. Fakt je vseeno ta, da je sedanji namen delavskih bank služiti izključno ekonomskim interesom delavstva.

Polje za delo v svoji panogi imajo široko, kar dokazuje njih nagli razvoj. Iz zanimanja, ki vlada zanje, bi se lahko sklepalo, da je njih smoter graditi gospodarsko silo delavstva za boj na ekonomskem polju proti kapitalistični sili. Z vzgojevalnega stališča moramo smatrati delavske banke enakega pomena kot je združeno gibanje v splošnem — za delavsko silo na gospodarskem polju. Med delavstvom se pojavlja vedno večje zanimanje za banke, konsume in druga kooperativna podvzvetja, med farmerji raste zanimanje za razne zadruge, to je suma, ki jo dobimo pri pregledu združnega gibanja med ameriškimi delavci in farmerji v novejšem času.

Rastoče zanimanje med strokovnimi unijami za socializacijo dveh glavnih industrij te dežele je zadovoljiv pojav. Dasi Plumb Plan in Miners Program predvidevata v prvi vrsti ekonomske interese delavstva, imata vendar oba tudi dalekosežen politični pomen. Kajti, če si hoče delavstvo izvojevati socializacijo transportnega sistema in premogovnikov (kar ta dva načrta zahtevata), bo to zmoglo le s politično silo. In ako bodo organizacije vztrajale pri svojih zahtevah (vztrajati bodo morale in se v vedno večji meri zanimati za socializacijo industrije, ker drugega izhoda ni), bodo prisiljene iti na polje samostojne politične akcije, kajne iti ekonomski razvoj jih sili in jih bo prisilil iti v borbo za socializem. Naša naloga je, da delavstvo poučujemo o pomenu socializacije in njene neizogibnosti. Današnje strokovno delavsko gibanje ni več samo boj proti kapitalističnim podjetjem z edinim ciljem izboljšati delovne razmere v privatnih industrijah, ampak postaja že izrazit boj za odpravo kapitalističnega sistema.

Zadnje vprašanje v tej razpravi — ali naj delavstvo sodeluje v upravah privatnih podjetij, da dobi s tem večjo kontrolo nad delovnimi razmerami — je s stališča zavednega delavstva zelo delikatna stvar. Nasprotovati temu koraku na vsi črti bi pomenilo toliko kot udati se popolni brezbriznosti v pogledu najbljžnjih problemov v industriji, ki pa se delavstva vendarle

tičejo. Unije so prisiljene, da se z njimi ukvarjajo. Če motrimo stvar z razvojnega stališča ameriške industrije, z drugimi besedami ameriškega kapitalizma, in če raziskujemo probleme, ki se porajajo v zvezi s tem razvojem v unijah ameriškega delavstva, pronajdemo dejstvo, da se bodo pričele ene unije prej in druge pozneje zanimati za notranjo organizacijo industrije in njenega vodstva. To pomeni, da bodo morale imeti vse organizacije dovolj lastne sposobnosti, ki je potrebna za vsako novo orientacijo, in zmožnosti prilagajati se novim razmeram. Če te zmožnosti ni, pomeni za vsako organizacijo hiranje in smrt. Delavsko gibanje pa je živa sila.

Provokatorji na delu.

Kmalu ko se je pričela vojna so privatni interesi v Zed. državah prepregli delavsko gibanje s provokatorji. Od začetka leta 1919 do 1922 so bili posebno aktivni, potem pa je postalo njihovo delovanje toliko razglašeno, da so izgubili afektivnost. Konvencije v šumah, "tajne" konference, shodi, neštete "revolucionarne" resolucije, so bile delo provokaterjev. Tajnik ruske soc. federacije je bil špijon in provokator. Fraina, eden voditelj komunistične konvencije l. 1919, je bil v službi delavstvu sovražnih interesov. Komunisti danes niti ne omenjajo tega svojega voditelja. O konvenciji v Michiganu, ki je bila tako tajna da so zanjo vedeli agenti provokaterji in sedeli na nji kot delegatje, molče ko grob. Nekaj let nazaj je neki sodnik v Bostonu dejal, da postaja naravnost škandal, ker se "justični" department in privatne agenture zatekajo k tako umazanemu načinu ruvarjenja med delavstvom, zato da ga zavajajo in potem tirajo v ječe in deportacije.

Celo v Moskvi so nedavno obdolžili državnega tajnika Hughesa, da podpira razne "revolucionarne" propagande in zarote.

Tudi sedaj smo v sezoni provokaterjev, katerih naloga je zastavljati pot gibanju ameriškega delavstva, ki se je po dolgoletnem političnem mrtvilu odtrgalo od kapitalističnih strank in se organizira za samostojno politično akcijo.

Plačani provokaterji imajo namen zavajati delavce, in najlože se jih zavaja s takozvanim "ekstremnim radikalizmom", ki ima v tej deželi edini namen ovirati konstruktivno delo. Plačani lakaji kapitalizma se dobe tudi med konservativnimi unijskimi veljaki, kot je bil slučaj v Pittsburghu, toda največ jih je med "ekstremisti" iz enostavnega razloga, da imajo kapitalistični elementi od časa do časa izgovor za navale na delavsko gibanje v imenu "zakona in reda".

Zapeljani delavci, ki sanjajo o precbratih čez noč v deželi kjer se take sanje ne morejo uresničiti, nimajo slabih namenov. Čutijo krivice in želo, da se odpravijo. Dolžnost razumnih delavcev pa je pojasnjevati masi, da jo taki frazarji varajo in izkoriščajo.

Čitanje Proletarca bi delavcem veliko več zaleglo, če bi čitali mirno in prevdarili vse, kar čitajo, pa prečitali kakšen članek tudi po večkrat. Površno čitanje daje čitatelju napačne vtiske.

NAŠE AKTIVNOSTI.

Na drugem mestu v tej izdaji so označeni shodi in druge priredbe naših klubov in organizacij, s katerimi sodelujejo. Te aktivnosti dokazujejo, da naši sodrugi delajo, frazarenje in demagogiranje pa prepučajo drugim.

V nedeljo 28. septembra ob 2:30 pop. se bo vršil v Chicagi v Ashland Auditoriumu velik shod socialistične stranke, na katerem bodo govorili sodrugi Morris Hillquit, Victor Berger, James Maurer, Joseph W. Sharts in drugi. Prečitajte oglas. In udeležite se shoda, kajti takih shodov ni mnogo.

Sodrug Garden je na konferenci ohijskih klubov JSZ. poročal o aktivnostih, ki jih vrši klub na Glencoe, O., med ameriškimi delavci. Enakih načinov agitacije se poslužujejo naši sodrugi na Herminie, Pa., in v drugih krajih Pennsylvanije. Isto je resnica o sodrugih v Chicagi in v vseh drugih naselbinah, kjer so slovenski delavci v resnici zavedni in aktivni. Kdor trdi, da nas je premalo da bi kaj šteli, misli v ozkotirnem terminu svoje narodnosti, ali pa se poslužuje takega argumenta zato, ker nima pojma o agitaciji, ali pa zato, da se izogne agitatoričnemu delu.

Socialistična stranka je izdala razne kampanjske letake in brošuro "The Trinity of Plunder". Iz Pittsburga, Pa., je dobil glavni stan stranke naročilo za 200,000 cirkularjev; 100,000 jih je naročil George Goebel iz Newarka, N. J. Miljone jih je bilo poslanih v druge kraje Zed. držav. Tudi nekateri naši klubi so jih naročili.

Med raznimi socialističnimi govorniki, ki nastopajo sedaj na shodih, sta tudi kongresnik V. L. Berger in Morris Hillquit. V državi New York je na agitacijski turi Norman Thomas, tajnik Lige za industrialno demokracijo in socialistični kandidat za gubernerja. Razun Thomasa je na agitaciji v New Yorku večje število drugih sodrugov in sodruginj. W. R. Snow, tajnik socialistične organizacije okraja Cook (Chicago), je postal direktor govorniškega biroja La Folletteve kampanje v Illinoisu.

Dne 18. septembra je govoril v New Yorku predsedniški kandidat senator La Follette na shodu, ki se ga je udeležilo do 20,000 ljudi. Vstopnina je prinesla v kampanjski fond in za pokritje stroškov shoda nad \$12,000. Razun La Folletta je govoril na tem shodu sodrug Norman Thomas, soc. kandidat za gubernerja, sodruginja Harriet Stanton Blatch in drugi. Dne 20. septembra se je vršil v Chicagi shod, na katerem je govoril podpredsedniški kandidat senator Wheeler iz Montane. Udeležilo se ga je pet tisoč ljudi. Kolekta v kampanjski fond je znašala nekaj nad \$1,700.

Socialisti v Texasu so poskrbeli, da prideta La Follette in Wheeler na glasovnico. M. A. Smith, tajnik soc. stranke v Texasu, je sklical nominacijsko konvencijo, kakor zahtevajo državni zakoni, in napravil vse formalne korake, da je zagiral našemu predsedniškemu kandidatu mesto na glasovnici. S tem činom so socialisti pokazali, da jim je za resnično kooperacijo z ameriškimi delavskim in progresivnim gibanjem.

La Folletovi elektorji bodo v državi Missouri označeni na glasovnici v koloni socialistične stranke in

pod rubriko Liberal Party, ki se je ustanovila za te volitve.

Za državnega inženirja v New Yorku kandidira na socialistični listi sodrug Vladimir Karapetoff, ki zavzema pri General Electric kompaniji isto pozicijo ki jo je imel pokojni sodrug Charles P. Steinmetz. Karapetoff je bil rojen v Rusiji. Kakor Steinmetz, je tudi on socialist in je prepričan, da je bodočnost človeštva samo v socializmu.

Sod. Hoopes, tajnik soc. stranke v Pa., piše: "Sentiment delavstva v Pennsylvaniji je skoz in skoz za naše kandidate. Tisoče ljudi, o katerih se nam ni mesece nazaj niti sanjalo da bodo z nami, so za La Folletta in delavsko stranko. Novó gibanje v Pennsylvaniji je strogo delavsko gibanje . . . V zapadni Pennsylvaniji prehaja delavstvo v naš tabor."

O. A. Kennedy, socialistični organizator v državi Utah, poroča, da dobiva naše gibanje na zapadu vedno več tal. "V agitaciji ne bomo do volitev ničesar zamudili. Po volitvah pa bomo delali energičnejše kot kedaj poprej. Mi hočemo stranko, ki bi vključevala vse ameriško organizirano delavstvo, neorganiziranega pa bomo organizirali. Dela agitatorjem torej ne manjka."

Celo v daljni Floridi se je socialistično gibanje poživeló. Kjerkoli se dobi par aktivnih sodrugov ali somišljenikov, ki se zavzemajo izrabiti priložnosti za agitacijo, dosežejo uspehe. — C. R. Long iz Bediasa, Tex., (72 let star), je pisal strankinemu uradu, da ni še prav nič prestar za agitacijo. Delal je za soc. stranko in bo delal dokler ne opeša. Ponudil se je za raznašanje kampanjske literature in prosi urad, naj mu jo pošlje. Ker nima sredstev, želi, naj plača cirkularje in letake kak sodrug, ki nima časa za agitacijo, toda je v stanju prispevati zanjo par dolarjev. Sodrugu Longu je bilo ustrezno.

Stranka apelira na vse svoje člane in članice, naj v tej kampanji ojačajo lokalne organizacije in razširijo socialistično časopisje. Močna socialistična stranka bo imela v novem delavskem pokretu v Ameriki vplivno besedo. Socialistom ni ta volilna kampanja sama na sebi cilj. Ona ne sodeluje v tem gibanju edino z namenom, da izvolimo La Folletta in Wheelerja. Njen cilj je iztrgati ameriško delavstvo političarjem starih strank in ga organizirati v delavski stranki. In njen cilj je iz te stranke napraviti pravo socialistično stranko. Uravnavaajte vaše delo s temi cilji na vidiku.

ALI VAM JE S TO ŠTEVILKO NAROČNINA POTEKLA?

Tekoča številka "Proletarca" je **889**
 Če je številka poleg vašega naslova manjša kakor je tu označena, je to znamenje, da vam je naročnina potekla. Pazite torej na številko v oklepaju poleg vašega naslova na prvi strani platnice.
 Obnovite naročnino takoj, ko vam poteče. Ne čakajte opomina! S tem prihranite upravništvu delo in stroške. Če mogoče, pošljite poleg svoje še kako novo naročnino. Širite "PROLETARCA"!

LEONID ANDREJEV:

RDEČI SMEHOdlomki najdenega rokopisa
Preložil Vladimir Levstik.*(Nadaljevanje.)*

Nekateri so slepo padali v globoke, lijakaste jame, natikali se na ostre kole in otepali kakor pajaci, ki jih imajo otroci za igračo. Nova trupla so se valila nanje, daveča jih s svojo težo, in kmalu je bila vsa jama do roba izpremenjena v mrgoleč kotel, poln okrvavljenih ljudi, deloma mrtvih, deloma živih. Povsod so štrlele onemogle roke, ki so krčevito grabile s prsti in segale po vsem, kar se je dalo prijeti. Brez rešitve je bil izgubljen, kdor je enkrat tičal v tej pasti, kajti stoinsto slepih, krepkih rok ga je prijemale za noge, za obleko, za jame oči kakor s kleščami, držalo ga in davilo. Mnogi so drli kakor pijani naravnost v žične plotove, obviseli v njih in kričali, dokler jim ni krogla končala življenja.

Sploh, je menil on, so bili vsi kakor pijani; nekateri so strašno zmerjali, drugi so se smejali, kadar jih je bodičasta žica prijela za roko ali za nogo, in so se zgrudili mrtvi, preden so se nadejali. On sam že od ranega jutra ni bil jedel niti pil in je bil hudo čudne volje: vrtelo se mu je v glavi in njegov strah se je včasih umikal divji ekstazi — ekstazi strahu. Ko je nekdo poleg njega pričel peti pesem, je povzel melodijo, pridružilo se jih je več, kmalu je prepeval cel zbor. Nič več ni vedel, kaj pojo; a bilo je nekaj zelo veselega, plesna pesem. Da, peli so — in vse naokoli je bilo rdeče od krvi. Nebo samo se je zdelo rdeče in človek bi bil mislil, da se je zgodila v svetovju katastrofa, čuden preobrat, ki je požrl vse barve — modro, zeleno in ostale mirnejše barve, tako da je ostala zgolj žarka rdeča, ki sije zdaj solnce v nji kakor v bengalski luči.

“Rdeči smeh,” sem dejal. On me ni razumel.

“Da, tudi oni so se smejali,” je nadaljeval.

“Saj sem ti že pravil o tem . . . Smejali so se kakor pijanci. Morebiti so celo plesali, vsaj nekateri . . . Vsaj tisti trije, ki sem ti pravil o njih, tisti so skakali prav tako, kakor da bi plesali.”

Jasno se je spominjal: ko mu je krogla predrila prsi in se je zgrudil, so se gibale njegove noge, dokler ni izgubil zavesti, še dolgo časa po ritmih, kakor da bi priplesaval tovarišu. Tudi zdaj se je spominjal tega naskoka še vedno s čudno needinim čuvstvom: napol z grozo, napol s skrito željo, da bi jo še enkrat doživel.

“In da bi te še enkrat ustrelili v prsi?” sem ga vprašal jaz.

“Ej, saj ne zadene vsaka krogla! Ampak lepo bi bilo, prijatelj, če bi dobil takšenle red za hrabrost.”

Ležal je na hrbtu, rumen, z upadlimi očmi, ostrim nosom in strmo izbočenimi kostmi na lících, skoraj že podoben mrtvecu — in je sanjal o redu za hrabrost. Rana se mu je hudo gnojila, imel je silno vročico, v treh dneh je mogel biti že v mrtvaški jami — on pa je ležal s sanjaviim usmevom ter govoril o redu za hrabrost.

“Ali si brzojavil materi?” sem ga vprašal.

Pogledal me je preplašeno, obenem pa mračno in jezno, ne da bi odgovoril. Tudi jaz sem molčal; slišalo se je stokanje in bledenje ranjencev. Ko pa sem vstal, da odidem, je segel s svojo vročo, še vedno žilavo roko po moji desnici; krepko jo je stisnil ter me pogledal z žalostnim, nestalnim izrazom vdrtih, žarečih oči.

“Povej — kaj je vse to? Kako? Kaj je to?” je vprašal plašno in nujno obenem, vlekoč me za roko.

“Kaj?”

“No, sploh . . . vse to, tukaj. Pač me ona pričakuje . . . ali jaz vendar ne morem do nje! Domovina — ali meniš, da je nji mogoče dopovedati, kaj je to — domovina?”

“Rdeči smeh,” sem odgovoril jaz.

“Ah! Ti se hočeš venomer šaliti, jaz pa govorim zares. Saj je vendar treba razložiti — samo če bi si dala reči besedo . . . Ti ne veš, kaj vse mi piše! In veš, v njenih besedah je . . . tako nekaj sivega! Sicer pa, kaj vidim?” je nenadoma dejal, z usmevom, radovedno motreč mojo glavo in tipaje s prsti po nji — “osivel si! Ali si že opazil?”

“Tu žalibog nimamo zrcal . . .”

“Mnogo jih je tu postalo sivih in plešastih. Čuj, daj mi vendar ogledalo! Čutim, da tudi meni poganjajo sivi lasje iz glave. Ogledalo, prosim . . . brž, brž!”

Pričelo se mu je blesti, jokal je in kričal; jaz sem šel iz lazareta.

Tisti večer smo priredili slavje — čudno, žalostno slavje, kjer so sedele sence mrtvih v sredi med živimi gosti. Sklenili smo bili, da se snidemo ta večer in popijemo čaja, kakor doma, kakor pri pikniku, ter smo si preskrbeli samovar. Našlo se je celo citron in kozarcev, in udobno smo se razposedli pod drevsom — prav kakor doma pri pikniku. Posamezno, po dvoje, po troje so prihajali tovariši, v hrupu, šalah in razgovorih, polni veselega pričakovanja. — toda kmalu so umolkni in so se ogibali spogledati med seboj, kajti nekaj strašnega je bilo v tem zboru preživevših. Takšni kakršni smo sedeli tam okrog samovara — raztrgani, umazani, opraskani, kakor da imamo garje, razmršenih in nepočesanih las, suhi in onemogli, brez vsakega sledu običajne zunanje prikupnosti smo se prav za resnico zgražali drug nad drugim: bilo je, kakor da se šele zdaj zavedamo svoje strašne prikazni. Zaman sem iskal znanih obrazov v tej množici nemirnih,

plahih ljudi — nobenega nisem mogel najti. Ti nagli, nestalni ljudje, drgečočiči ob slehernem šumu, s trepečočimi gibi, kakor da bi neprestano slutili za hrbtom nevarnost, ljudje, ki so skušali s preobilnim razmahavanjem napolniti grozotno praznino, zijočo vanje kakor zagonetka — vsi so mi bili tuji, vsi neznani, nikdar prej jih nisem bil videl. Tudi njih glasovi so zveneli povsem drugače, govorili so s trgajočim in suvajočim se glasom, kakor da bi šle besede le s težavo iz ust, in iz najničevnejšega vzroka je prehajalo njih govorenje v kričanje ali v brezmiseln, nebrzdan smeh. In vse je bilo tako tuje in čudno — to drevo, ki smo sedeli pod njim, in zahod solnca, in voda, ki je imela čisto poseben duh in okus; kakor da smo obenem z mrtvimi zapustili zemljo ter se preselili v drug svet, v svet, poln skrivnostnih pojavov in strašnih, mračnih senc. Zahajajoče solnce je bilo žolto in mrzlo; nad njim so viseli črni, nepremični oblaki, kamor ni padal noben odsev luči, in pod njim je ležala zemlja, črna kakor oni, in naši obrazi so se kazali v tej pošastni svetlobi rumeni kakor obrazi mrličev. Vsi so zrlji na samovar, ki je bil pravkar ugasnil — tudi v njegovi kovini se je zrcalil ta mrzli, preteči, žolti zahod solnca, in tudi samovar se nam je videl tuj, mrtev in nepojmljiv.

“Kje smo?” je vprašal nekdo, in kakor strah in nemir je zvenelo v njegovem glasu. Nekdo drugi je zavzdihnil. Tretji je tlesknil s prsti kakor v krču, četrti je planil pokoncu ter pričel naglo begati okrog mize. Te čase je bilo neredkoma videti ljudi, ki so tekali okrog, naglo, kakor da bi bežali, zdaj molče, zdaj mrmraje zase čudne besede.

“Kje smo?” je povzel tisti, ki se je bil pravkar zasmejal. “Na vojski smo!” In zopet je bušil v smeh — zategel, pridrušen smeh, ki je zvenel, kakor da bi mu nekaj tičalo v vratu in ga davilo.

“Zakaj se smeje?” je vzkliknil nekdo z ogorčenjem. “Slišite — nehajte se smejati!”

Oni se je vzdavil še enkrat, še parkrat je tiho zahihital, nato je poslušno umolknil. Stemnilo se je, črn oblak se je spustil do zemlje, in le trudoma smo še razločali svoje rumene, pošastne obraze.

“Kje pa je ‘skorenjček’?” je vprašal nekdo. “Škorenjčka” smo imenovali tovariša, majhnega častnika v visokih, nepremočljivih škornjih.

“Pravkar je bil še tu. ‘Škorenjček’, kje ste?”

“Nikarte se skrivati! Saj vohamo vaše juhtne škornje!”

Vse se je smejalo. Iz teme pa je posegel v smeh navzočih grob in nevoljen glas:

“Nehajte vendar — sram vas bodi! ‘Škorenjček’ je padel davi pri rekognoscaciji.”

(Dalje prihodnjč.)

Čudno tolmačenje napak.

Čikaški “Radnik” z dne 13. septembra je priobčil članek “Milan Glumac i Teodor Cvetkov”, v katerem slika “dva pravca, ki sta se razvijala v našem pokretu.” Članek, ki ga je spisal “Stari drug”, prikazuje T. Cvetkova za reformista in pacifista, ki ni imel nikdar pravega razumevanja razredne borbe. O Glumacu pravi, da je bil vesten delavec in požrtvovalen borec, ki si je ugonobil zdravje pri težkem delu, ki ga je opravljal kot urednik “Radničke Straže”.

Sodrug Glumac je bil v resnici borec in je oral ledino v socialistični propagandi in vzgoji med hrvatskim delavstvom v Ameriki. Nikoli pa ni bil toliko popularen kot Teodor Cvetkov. Tudi “stari drug”, ki sedaj napada Cvetkova, je nekaj let nazaj gledal v Cvetkovo boga ter mu ploskal ob vsaki priložnosti.

Člankar pravi nadalje, da so se tudi “vistem času našle tu in tam osebe, ki so zasledovale v gibanju svoje osebne koristi. Ampak take elemente je mladi pokret neusmiljeno odbijal. Res je, da so se delale politične napake, ampak drugače se v drugi internacionali ni moglo delati . . .”

Napake so se delale, pravi “stari drug”, zato ker se v drugi internacionali ni moglo delati drugače. Iz tega bi sledilo, da hrvatska sekcija, potem ko se je ločila od JSZ., ni delala nobenih napak. Dejstvo je, da jih je napravila v enem letu več kot prej vso dobo svojega obstoja. Na vsakem njihovem zboru govore o svojih napakah. Toda ne samo sekcija. Njihova stranka je na zadnji konvenciji porabila dva dni časa za razpravami in spori radi svojih napak. “Radnik” je priobčeval razprave s petega kongresa moskovske internacionale. Ako jih je “stari drug” čital, je videl, da so se skoro vsa poročila vodilnih oseb, ki so bile na zboru, sukala okoli storjenih napak.

Ameriške ekstremne struje, h katerim je pripadala po odstopu od JSZ. hrvatska sekcija, so bile naravnost prepojene z napakami. Nešteoto konferenc in posredovanj je bilo radi napak. Komunistično gibanje v Ameriki je bilo razdeljeno na tri stranke in osem izrazitih frakcij. Zinovjev ter njegovi zastopniki so morali mnogokrat posredovati, da so ameriške komunistične struje obvarovali pred popolnim polomom. Konvencija v nekem michiganskem gozdu je bila tako velika napaka, da jo Zinovjev ni hotel odpustiti in je izdal ukaz za reorganiziranje komunističnih struj ter jim zabičil, naj opuste “detinsko levičarstvo” ter se vrnejo k razumu. Pa pride stari drug in pravi, “napake smo delali zato ker se v drugi internacionali ni moglo drugače.” Kdor hoče pisati članke, mora biti previden in se držati resnice, ali pa se osmeši.

Georgija in njene revolucije.

Georgija je dežela na jugu Rusije, v Transkavkazi, med Črnim in Kaspiškim morjem. Njena površina meri 25,760 kv. milj (več kot polovica manj kot meri država Illinois). Prebivalcev ima 2,372,000. Njeno glavno mesto je Tiflis. Njena najvažnejša pristanišča sta Batum in Poti ob Črnem morju. Georgija meji na jugu ob Turčijo in v mejah ruske federacije ob Azerbajdžan in na druge kavkaške province.

Georgijanke slove kot krasotice in Georgijci so zelo lepe rasti. Govore svoj jezik, ki ni soroden slovanskim jezikom. Njihova literatura je precej bogata. Ponašajo se, da so mnogo kulturnejši od Rusov in da je izobrazba povprečnega Georgijca mnogo višja kot izobrazba povprečnega Rusa.

Po revolucijah v Rusiji se je Georgija proglasila za samostojno republiko in velesile so jo hitele priznati, ker so želele, da se ogromna Rusija razbije na čim več samostojnih dežel. Georgija in sosedni Azerbajdžan sta deželi oljnih vrečev in za Rusijo pomenite ogromno bogastvo in moč, in to je bil vzrok, da so vlade, ki so odločale na "mirovnih" konferencah, priznale prebivalstvu Georgije pravico samoodločevanja, medtem ko ga mnogim drugim narodom niso. V vladi georgijske republike je imela socialdemokratska (menjševiška) stranka zelo vplivno besedo. Toda Georgija ni bila dolgo samostojna; ker je pomenila za Rusijo veliko več kakor kakšna baltiška dežela, in ker je sovjetska ruska vlada obljubila in dala Georgijcem več kakor pa domača vlada, je ponovno postala del Rusije in v sedanji Uniji sovjetskih socialističnih republik (uradno ime sovjetske Rusije) je Georgija avtonomna republika, toda vse večje odgovorne pozicije zavzemajo Rusi.

Georgijci so kristjani, medtem ko pripada večina sosednega prebivalstva mohamedanski religiji. Po strmo glavljenju georgijske republikanske vlade se je mnogo Georgijcev izselilo v inozemstvo, od kjer so vodili propagando "za osvoboditev Georgije izpod ruskega boljševiškega jarma". Od l. 1922 naprej so se pojavili v Georgiji izolirani upori proti ruskim oblastim, ki so jih slednje z lahkoto udušile. Upor, ki se je pričel proti Rusiji koncem avgusta t. l., je pa dobil obsežnejši značaj. Zapletel je v civilno vojno ne samo Georgijo, ampak deloma tudi Azerbajdžan in druge kavkaške province, ki meje na omenjeni deželi. Toda glavni upor se je dogodil v Georgiji in ameriško ter evropsko časopisje je posvetilo mnogo prostora opisovanju te revolucije. Georgijci in njih simpaticari v inozemstvu so širili Rusiji neprijazne vesti. Rusi pa so obdolžili upornike, da so orodje sovražnikov sovjetske Rusije in da so vpriporili revolucijo v interesu mednarodnega kapitalizma. Francoskim socialistom očitajo, da so obljubili Georgijcem moralno pomoč. V spor med Rusijo in upornimi Georgijci se je vmešala tudi Liga narodov, zborujoča v Ženevi, Švica, in je predlagala imenovanje komisije, ki naj bi preiskala situacijo. Ruski državniki odgovarjajo na ligin predlog, da je spor ruska notranja zadeva, v katero se zunanje dežele nimajo pravice vmešavati.

Revolucija v Georgiji, ako jo hočemo imenovati revolucijo, je bila obsojena porazu preje nego se je pričela. Nekaj deset tisoč upornikov ne more kljubovati dobro organizirani ruski armadi. Razun tega je prebivalstvo Georgije v vprašanju odnošajev napram Rusiji razdvojeno, kajti stranka, ki je za pri-

padanje k sovjetski federaciji, je v Georgiji močna, in v kolikor ni močna z domačini, je ojačana z uradnim aparatom sovjetske Rusije. Upor je bil torej v naprej obsojen porazu. Moskovski list "Izvestja" piše, da je bil upor zadušen, ker so bile sovjetske oblasti v Georgiji in ob meji Georgije pripravljene na vse slučaje. Podvzele so drastične akcije takoj ko je pričelo vreti.

Upor še ni popolnoma zadušen. Ubitih je bilo mnogo na obeh straneh in okrutnosti so se dogajale na obeh straneh, kot v vsaki revoluciji in kontrarevoluciji, ali pa, kar se tega tiče, v vsaki vojni.

Vesti, ki so prihajale in prihajajo o uporih v Georgiji in drugih krajih Rusije, najsibo od ene ali druge strani, so omrežene več ali manj s propagando. Drug drugega skušajo očrniti. Ruski poslanik pri italijanski vladi je zanikal, da je Georgija v plamenih revolte; dejal je, da so ves upor vpriporile razbojniške tolpe, ki se skrivajo po hribih, in to so izrabili sovražniki Rusije ter pričeli širiti vesti o ruski tiraniji v Georgiji in o splošnem uporih, ki je izbruhnil kot posledica brutalnega zatiranja. Poročila iz Moskve niso zanikala upora, naglašala pa so, da ga ne podpirajo kmetje in tudi večina delavcev ne, pač pa razbojniške tolpe, pustolovci in zunanji interesi.

Ruska vlada nima namena zatirati Georgijcev kot jih je zatirala carska vlada. Dala jim je avtonomijo, toda ustava Unije sovjetskih republik je veljavna tudi za Georgijo, četudi jim morda ne ugaja. Georgijci, med katerimi se je po vojni zelo razvil nacionalistični duh, bi bili radi neodvisni. Samostojna Georgija bi bila radi svojih bogastev in lege torišče intrigiranja imperialističnih vlad in pod vplivom ene ali druge velike evropske države ali večih držav, med njimi tudi Zedinjenih držav, Rusija pa si ne želi take Georgije za svojo sosedo. Razun tega so revolucije prepovedane, najsibo v carski ali sovjetski Rusiji, v kajzerjevi ali republikanski Nemčiji, ali pa v svobodnih Zedin. državah, kajti revolucija, če ni zmagovita, je zmerom zločin nad državo v očeh vsake vlade. In vsaka jih zatre, ako le more, z enako drastičnimi sredstvi.

Nove žrtve po krivdi gospodarjev premoga.

Dne 16. septembra se je dogodila v premogovniku Kemmemer Coal kompanije v Subletu, Wyo., eksplozija, ki je zahtevala 39 človeških življenj. Takoj po nezgodi so pritekli k rovu otroci, žene in prijatelji zakopanih in ožganih premogarjev ter čakali v upanju, da pridejo na površje vendarle živi. Otroci in žene so plakale in vile roke, kakor vselej pri takih katastrofah. Nalivi in kompanijski stražniki jih niso mogli odgnati. Stale so premočene in čakale — čakale zaman.

Časnikarski poročevalci, ki so prišli na lice mesta, niso mogli ničesar zanimivega poročati. Kompanija je vsa poročila cenzurirala, ker ni hotela, da bi se krivda pripisovala nji. To ni bila prva eksplozija v tem kraju. In prav to, da ni bila prva, dokazuje, kako malo se nekateri baroni brigajo za varnost svojih delavcev. Iz prejšnjih izkušenj, za delavce tako dragih izkušenj, bi se lahko naučili, da je treba varnostnih naprav, če se hoče preprečiti eksplozije. Varnostne naprave stanejo in stroški produkcije bi se zvišali, če bi varovali življenja delavcev. Zato riskirajo rajše njihova življenja kakor profit.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Prva konferenca klubov J. S. Z. v Ohiju.

GIRARD, O. — Dne 14. septembra se je vršila v Girardu prva konferenca soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. v Ohiju. Predsedoval ji je sodrug John Petrich iz Youngstowna. Zapisnik je vodil sod. Anton Garden iz Glencoe. Navzočih je bilo štirinajst članov od klubov v Girardu, Glencoe, Barbertonu in Warrenu. Resnično zastopani so bili le prvi trije klubi, kajti člani kluba v Warrenu razun J. Kotarja niso aktivni, kot je bilo razvidno iz poročil.

Razprave so bile važne in navzoči so pokazali voljo za delo, kajti vsi so naglašali, da le z vztrajnim agitatoričnim in vzgojevalnim delom bo mogoče pojačati socialistično gibanje in trebiti brezbriznost, ki vlada med delavsko maso. Nihče se ni izgovarjal, da bo uspehe nemogoče doseči in da je agitacija brezuspešna. Odločnost šteje in udeleženci so se izrekli vršiti socialistične aktivnosti naprej in delati, da postane JSZ. med jugoslovanskim delavstvom v Ohiju resnična politična sila in vpliven del socialistične stranke v tej državi.

J. Kotar, tajnik konference, je podal poročilo o začetnem delu in pripravah za ta zbor. Povdarjal je, da so se enake konference v Pennsylvaniji izkazale za zelo dobro agitatorično sredstvo in je izrekel upanje, da se bo Ohijska konferenca razvijala enako uspešno. Razun tega je podal druga poročila, tikajoča se dela, ki spada v področje konference. Glede stroškov konference je dejal, da ne bodo visoki. Najemnina dvorane za ves dan je \$10. Skupni izdatki konference in shoda, vključeno vožnje stroške govornika, bodo okoli \$25, kakor je mogel napraviti proračun v naprej. Priporočal je, da vkolikor ne bi zadostovala kolekta na shodu, naj se preostale izdatke razdeli sorazmerno na klube, pripadajoče konferenci. Prečital je pismo iz glavnega urada JSZ., v katerem se na zastopnike apelira, da naj vztrajajo pri sodelovanju med ohijskimi klubi JSZ.

Kot že omenjeno, so bile razprave obširne. Zastopniki so povdarjali, da je treba v teh tednih, ki jih imamo do novemberskih volitev, razviti agitacijo v največji mogoči meri. Naše glasilo in druge socialistične liste je treba razširiti, prirejati shode in sestanke ter se v agitaciji poslužiti vseh sredstev, kot letakov, brošur, ustmene agitacije itd. Taktika, ki jo je zavzela soc. stranka, bo pojačala socialistično gibanje, ako bodo vsi sodrugi razumeli velike priložnosti in jih izrabili. Konferenca je sklenila sodelovati v kampanji za izvolitev La Folletta in Wheelerja in obenem pojačati naše klube ter ustanoviti nove kjerkoli mogoče. Dolžnost sodruga je, da postanejo vztrajni agitatorji in da se dodobra pouče o socialističnem gibanju, da bodo mogli delavstvu natančno pojasniti, kaj je socialistično gibanje, kaj so njegovi cilji in kako se jih bo doseglo.

Za tajnika konference je bil ponovno izvoljen sod. Jacob Kotar iz Warrenu. V nadzorni odbor so bili izvoljeni John Pedkovešek, Jankovič in Gorenc.

Precej dolga je bila razprava o sedežu bodoče

konference. Sklenjeno je bilo, da se bo vršila zadnjo nedeljo meseca oktobra v Clevelandu.

Pred zaključkom konference je predsednik apeliral na navzoče zastopnike in člane, naj agitirajo, da bo udeležba na prihodnji konferenci večja in da se je udeleže tudi društva Izobraževalne akcije JSZ. Začetek je storjen. Delo v bodoče bo olajšano in Konferenca bo postala močna organizatorična enota, ki bo lahko mnogo storila za ojačanje soc. gibanja.

Popoldne ob 3. se je pričel shod, ki mu je predsedoval J. Kotar. Glavni govornik je bil Anton Zornik iz Herminie, Pa. Udeležba ni bila taka kot bi v teh resnih časih morala biti. Sod. Zornik je govoril nad eno uro. Slikal je sedanjo situacijo in mizerne razmere, v katerih živi milijone ameriških delavcev; naglašal je važnost sedanje kampanje in zgodovinski preobrat v ameriškem delavskem gibanju, ki se je pričelo poslavljati od stare taktike in se nagibati k samostojni politični akciji. Za napredek delavstva je potrebno, da se izobražuje, da mnogo čita socialistične liste in knjige in se zanima za politično in gospodarsko življenje. Pozival je navzoče, naj bodo aktivni člani socialistične stranke in pridobe neorganizirane delavce v socialistične klube. Organizacije imajo pomen, ako se člani zanimajo zanje, se udeležujejo sej in pomagajo izvajati zaključke. Socialistični duh med delavsko maso morajo širiti agitatorji; biti morajo borci, biti morajo vredni člani svoje stranke.

Priznati se mora, da je bil Zornikov govor zanimiv in poučen. Škoda, da dvorana ni bila napolnjena. Po končanem govoru je predsednik vprašal, če želi kdo od govornika kaka pojasnila. Nihče se ni oglasil, kar dokazuje, da so bili udeleženci shoda enotne misli. Za pokritje stroškov se je nabralo \$20.50.

Prva konferenca soc. klubov v Ohiju je torej za nami. Upajmo, da jih bo tej še mnogo sledilo, vsaka uspešnejša od zadnje. — *Poročevalec.*

Dne 28. septembra vsi v Canonsburg, Pa.

CANONSBURG, PA. — V nedeljo 28. septembra se bo vršil v Canonsburgu (Alexandru) v dvorani društva št. 138 SNPJ. pod avspicijo Konference soc. klubov JSZ. v Pennsylvaniji velik kampanjski shod, na katerem bo govoril sod. Frank Zajec in več drugih slovenskih in angleških govornikov.

Ob tej priliki bo nastopil tudi pevski zbor soc. kluba št. 118, godbene točke pa bo izvajala tukajšnja Alexander godba.

Prvotno smo nameravali prirediti na ta dan piknik in shod, toda radi hladnega vremena se bo celotna priredba vršila v dvorani.

Pričakuje se zelo velike udeležbe iz vseh bližnjih krajev.

Sodrugi in somišljeniki, agitirajte, da bo ta shod ena največjih manifestacij, kar se jih je vršilo med nami poslednje čase za delavska prava in za socializem. — *Član JSZ.*

Kdor hoče biti socialist ne samo po imenu, ampak tudi po znanju, se mora poglobiti v čitanje socialističnih listov in knjig. Socializem ni vera. Socializem je znanje!

Slovenskemu občinstvu v Detroitu, Mich.

DETROIT, MICH. — Klub št. 114, JSZ., priredi v nedeljo 28. septembra v Hrvatskem domu na 1329 Kirby Ave. "vinsko trgatév"; vinska trgatév je vsakoletna priredba našega kluba in na vseh dosedanjih smo občinstvo zadovoljili.

Ker je to ena prvih priredb te vrste v letošnji sezoni, vabimo tukajšnje Jugoslovane in naše somišljenike, da se je udeleže v obilnem številu.

Ob 3. popoldne nam bodo "oče župan" otvorili svoj vinograd in pokazali sad trudapolnega dela; brhke viničarke bodo skrbele, da nobeden tatičev ne uide zasluženi kazni. Za vsestransko postrežbo bo skrbel odbor.

Na veselo svidenje dne 28. septembra! — *Pripravljalni odbor.*

Seje kluba št. 27 v Clevelandu.

CLEVELAND, O. — Pričenši s septembrom bo klub št. 27 zopet obdržaval dve seji na mesec, kakor vsako leto. Prva je vsako drugo nedeljo dopoldne in druga vsako četrto nedeljo popoldne. Vrše se v klubovih prostorih v Slovenskem narodnem domu.

Opozorjam sodruge, naj se polnoštevilno udeležujejo sej. Aktivnosti kluba imajo svoj odsev na sejah. Socialistična organizacija mora biti delavna, in delavna je, če ima aktivne člane, ki so zmerom in povsod socialisti, kar dokazujejo ne z besedami ampak z delom.

Nevednih ljudi je še veliko. Naloga socialistov je, da jih uče. Da se vsposobijo za učitelje in agitatorje, se morajo sami mnogo učiti—čitati morajo socialistične liste in literaturo, zanimati se morajo za javno življenje, udeleževati se sej in sodelovati v vseh akcijah svoje stranke. Ako ne bodo socialisti učili mase v razrednozavednem duhu, jo ne bo nihče drugi. Če ne bomo mi gradili svoje organizacije, jo ne bo nihče drugi za nas.

Ako čakamo drug na drugega in se zanašamo drug na drugega, bomo počasi napredovali, ako ne bomo celo stali na enem mestu. Ker je naš namen napredovati, moramo delati za napredek. Sodrugi, postanimo vsi aktivnejši kot smo bili in pridobimo svoji organizaciji novih aktivnih članov. — *I. K.*, tajnik.

Poklic nizkotnih ljudi je blatiti osebe, ki so jim na potu. Duševno in moralno propadli ljudje izgube vsak čut dostojnosti in poštenje jim je neznana stvar. Glasilo takih revežev je tudi milwauška "D. S."

Urednik, ki je služil listu kateri je agitiral za kapitalistične kandidate, priobčeval plačane članke proti socializmu in držal denar, nabran za stavkarje v žepu celo vrsto let, dokler ni skozi nečedno kupčijo postal "komunist", nima pravice blatiti nikogar, najmanj pa socialiste.

Človek, ki pride v Ameriko po milosti kapitalističnih oblasti kot "komunistični" agitator, najet za boj proti socialistom, je navaden provokater, tudi če ni plačan od kapitalističnih interesov, katerim služi.

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vseako tretjo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v društveni dvorani. — Rojaki, pristopajte v naše vrste! — *Anton Zornik*, Box 202, Herminie, Pa.

ZAPISNIK

sedme redne konference soc. klubov in društev izobraževalne akcije JSZ. v zapadni Pennsylvaniji, ki se je vršila dne 24. avgusta 1924 v United Mine Workers dvorani v Harwicku, Pa.

Tajnik John Jereb otvori konferenco ob 10. dopoldne. Za predsednika seje izvoljen John Terčelj, za zapisnikarja Louis Kveder.

Zapisnik 6. konference je bil prečitan in sprejet s popravkom, da bi se moralo glasiti pri točki 'Finančno poročilo tajnika' ime John Jereb mesto Andy Bertl.

Tajnik Jereb prečita zaupnico in priznanje konferenci, ki jo je sprejel V. redni zbor JSZ. v Clevelandu. Se vzame na znanje.

Natančno finančno poročilo bo objavil tajnik Jereb v eni prihodnjih izdaj Proletarca.

Pomožni tajnik ni bil navzoč in raditega je njegovo poročilo izostalo.

Poročilo tajnika sprejeto na znanje.

Jereb predlagal, da ima vsakdo navzočih pravico govoriti do pet minut. Predlog podpiran in sprejet.

Poročila tajnikov in zastopnikov klubov JSZ.

L. Kavčič, Sygan, omenja med drugim, da je njihov klub vedno zastopan na sejah County organizacije v Pittsburghu in apelira na druge klube, naj bolj sodelujejo z okrajno organizacijo in pošiljajo zastopnike na njene seje.

A. Zornik, Herminie, pravi, da se je njihov klub vedno zavedal te dolžnosti in je vsakokrat zastopan na sejah organizacije Westmoreland County. Naglašja, da je njihov klub ena najboljših postojank v Pennsylvaniji.

J. Česnik, Canonsburg, poroča, da šteje njihov klub 32 članov in članic, ki so v splošnem jako aktivni. Klub je vse potrebno ukrenil glede skupne priredbe, ki se bo vršila četrto nedeljo v septembru.

Anton Rupnik, Southview, poroča, da vsled slabih delavskih razmer klub ne more uspevati kakor bi sodrugi radi.

L. Butja, Moon Run, pravi, da premogovnik v njihovi naselbini že nad štiri mesece ne obratuje. Klub vseeno ni nazadoval. Na zadnji seji je prispeval \$5 v pokritje stroškov Konference.

J. Terčelj in L. Britz, Lawrence, poročata, da je njihov klub aktiven in napreduje v vseh ozirih.

M. Dermota, Library, pravi, da ni oficijelno poslan na konferenco. Omenja, da je klub še vedno aktiven.

Iz Rentona je bil navzoč sod. Šegula, ki je dejal, da bi bil njihov klub lahko močnejši, ako bi ne ovirali dela frakcijski boji. V naselbino je prišel C. Novak od W. P., ki skuša razbiti, kar so drugi zgradili. Šegina je nadalje priporočal konferenci, naj preskrbi imenik kandidatov KPPA. (kandidatsko listo La Follette—Wheeler) in ga pošlje s instrukcijami vsem klubom, da bodo vedeli naši delavci pravilno glasovati.

Andy Bertl, Harwick, poroča, da so v njihovi naselbini zaprli premogovnik za nedoločen čas in klub je radi brezposelnosti izgubil nekaj članov; medtem pa je dobil tudi pet novih.

M. Hrovatin, Verona, pravi, da bi bil klub aktivnejši kot je če bi bilo med delavci več zanimanja in če bi več čitali socialistične liste. Pridobili so dva nova člana.

A. Kovačič, Cliff Mine, poroča, da ima njihov klub 32 članov in članic, ki so v vseh ozirih aktivni.

L. Zgonik, Avella, pravi, da bi bil klub aktivnejši če ne bi prišlo do razkola, ki ovira delo obema frakcijama. Vseeno je klub pridobil štiri nove člane.

V splošnem je bilo na tej konferenci zastopanih enajst klubov.

O agitaciji za Proletarca so govorili sodrugi L. Kavčič, L. Zgonik, A. Zornik, J. Terčelj in drugi, ki so naglašali važnost našega glasila za soc. gibanje med jugoslovanskim delavstvom in apelirali na klube, da naj si ustanove knjižnice in čitalnice, navajajo svoje člane na redno udeleževanje sej, socialističnih shodov in konferenc. Vsakemu mora biti znano, da se brez dela in bojev ničesar ne doseže. "Z nič ni nič" pravi pregovor. Delavci, ki se sploh ne zanimajo za boje in delo svojih razrednih tovarišev, mislijo, da bo prišla socialistična stranka na površje sama od sebe. Nezavedno delavstvo ne ve, da je v boju proti kapitalističnemu razredu potrebna organizacija zavednih delavcev; ne ve, da je delavcu potrebno znanje, ako noče biti zmerom med potlačeni in brezpravnimi. Ako hoče delavstvo prevzeti vladu in gospodarstvo v svoje roke, se bo moralo za to nalogo vsposobiti in organizirati.

Govorniki so polagali veliko važnost na mladiho, ki jo je treba že sedaj navajati socialistično misliti, ako hočemo, da jo ne bo potreba potem ko doraste s trudom pridobivati v naše vrste.

J. Terčelj k temu omenja, da njihov klub v Lawrencu plačuje za stalne naročnike Proletarca polovico naročnine, in priporoča, naj bi se tudi drugi klubi prišli tega načina.

K točki o volilni kampanji se je v razpravi naglašalo, da je treba izrabiti vse prilike za agitacijo. Naš namen je pojačati socialistično stranko in jo napraviti tako močno, da bo novo politično gibanje ameriškega delavstva v stanju privedi na pota socializma. Treba je torej, da se pojačajo klubi, razširi naš tisk in ustanove nove soc. postojanke povsod kjer jih še ni.

Poročila delegatov V. rednega zbora JSZ.

L. Kavčič je poročal o razpravah na V. zboru glede splošne agitacije. Delalo se je, da bi JSZ. imela na potu stalnega agitatorja, ki bi nastopal na shodih, organiziral klube in širil Proletarca. Iz poročila je bilo razvidno, da je JSZ. pripravljena poslati stalnega zastopnika na agitacijsko potovanje, kakor hitro bodo dopuščale okolščine. Na delegate zbora se je apeliralo, naj bodo tudi sami agitatorji in pridobe Proletarcu v tej kampanji tisoč novih naročnikov, kar bo listu in agitaciji zelo izdatna pomoč.

Glede nameravane gradnje Doma JSZ. so bili zastopniki konference mnenja, naj bi se akcijo radi občutno brezposelnosti za sedaj opustilo. O tej zadevi se bo razpravljalo že na bodočih konferencah.

Konferenci se pojasni, da ima po novih pravilih JSZ. pravico do svojega zastopnika v eksekutivi, ki bo imel enake pravice kot drugi člani. Za zastopnika v eksekutivi JSZ. je bil soglasno izvoljen Anton Zornik. Sklenjeno je bilo, da se ga pošlje največ dvakrat na leto na seje v Chicago, in to le, če bo potrebno. Nadalje se je glede tega sklenilo, naj tajnik konference piše uradu JSZ., da naj eksekutiva objavi svoj dnevni red za naslednjo sejo v naprej, da bo konferenca v stanju odločiti, ako je navzočnost njenega zastopnika na seji eksekutive potrebna.

Sklenjeno, da se da iz konferenčne blagajne \$30 Proletarcu v podporo.

Sklenjeno, da se bodoča konferenca vrši v nedeljo dne 26. oktobra v Pittsburgu ob 10. dopoldne. Tajniku se nalaga, naj preskrbi dvorano; prostor in čas zborovanja naj pravočasno sporoči v liste.

Predlog, da se plača zastopnikom klubov, ki se udeležijo pittsburske konference, polovico stroškov iz konferenčne blagajne, podpiran in sprejet.

Sklenjeno, da se bo skupna kampanjska prireditel pod avspicijo konference vršila v nedeljo 28. septembra v Canonsburgu. Povabljen bo en angleški govornik in Frank Zaitz, urednik Proletarca.

John Jereb je bil ponovno izvoljen za tajnika Konference. Za pomožnega tajnika je bil izvoljen Louis Kveder.

Za predsednika popoldanskega shoda je bil izvoljen Anton Zornik.

Zborovanje je bilo zaključeno ob 12:25 popoldne. John Terčelj, pred. konference, Louis Kveder, zapis.

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z. IN DRUGIH SOCIALISTIČNIH ORGANIZACIJ.

(Pod to rubriko priobčujemo seznam priredb klubov J. S. Z. in tistih preredit, pri katerih sodelujejo naši klubi.)

HERMINIE, PA.—V soboto 27. sept. veselica in shod pod avspicijo Agitacijskega kluba za izvolitev La Folletta.

CHICAGO, ILL.—Velik kampanjski shod pod avspicijo soc. stranke v nedeljo 28. sept. ob 2:30 popoldne v Ashland Auditoriumu.

CANONSBURG, PA.—Kampanjska priredba dne 28. sept. pod avspicijo Konference soc. klubov JSZ. v Pa. Na sporedu govori, pevske in godbene točke. Vrši se v dvorani društva SNPJ. Pričetek ob 1. popoldne.

DETROIT, MICH.—Klub št. 114 priredi v nedeljo 28. sept. vinsko trgatav v Hrvatskem domu.

HERMINIE, PA.—V nedeljo 5. oktobra socialistični shod. Govoril bo sod. Ed. Norton iz Philadelphije.

WAUKEGAN, ILL.—Klub št. 45 priredi v nedeljo 12. oktobra v Slov. nar. domu velik kampanjski shod. Začne se ob 2. popoldne. Nastopili bodo slovenski in angleški govorniki. Zvečer domača zabava v spodnji dvorani.

CHICAGO, ILL.—V nedeljo 19. oktobra debata med Petrom Kokotovičem, članom soc. udruženja br. 20 JSS. in Ziničem, urednikom "Radnika".

CHICAGO, ILL.—Kampanjski shod v oktobru pod avspicijo kluba št. 1. Datum shoda sporočimo pozneje.

PITTSBURG, PA.—V nedeljo 26. oktobra dopoldne konferenca soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. Zapadne Pennsylvanije. Popoldne shod pod avspicijo soc. organizacije v Pittsburgu.

CLEVELAND, O.—V nedeljo 26. oktobra konferenca ohijskih soc. klubov in društev Izobraževalne akcije JSZ. Po konferenci kampanjski shod.

CHICAGO, ILL.—Dramski odsek kluba št. 1. vpripori v nedeljo 9. novembra veliko Tolstojevovo delo v petih dejanjih "Moč teme" v dvorani C.S.P.S., 1126 W. 18th Street.

CHICAGO, ILL.—Klub št. 1 priredi dne 31. decembra Silvestrovo zabavo.

CHICAGO, ILL.—Dramski odsek kluba št. 1 priredi predstave v tej sezoni razun omenjenega še na sledeče dneve: v nedeljo 4. januarja 1925, 1. marca 1925 in 10. aprila 1925.

(Ako ima vaš klub v načrtu prirediti shod, zabavo, koncert, igro, predavanje ali kakršnokoli drugo priredbo, sporočite datum in druge podrobnosti v "Proletarcu".)

IZ UPRAVNIŠTVA.

Sodrug Vinko Ločniškar poznan med našim delavstvom v Kansasu, Oklahomi, v Chicagi in drugod, je ta teden na agitaciji za Proletarca po naselbinah med Chicago in Milwaukee, Wis. Sodruga in somišljenike prosimo, naj sodelujejo z njim pri delu za razširjenje Proletarca.

Na konferencah naših klubov v Pennsylvaniji in Ohiju ter na sejah klubov JSZ. se vselej razpravlja tudi o agitaciji za razširjenje socialističnega tiska. Sodrugi se zavedajo, da je moč socialistične organizacije v socialistični vzgoji.

Mi priporočamo, naj se sklepi sej in konferenc izvajajo v praksi v čim največji mogoči meri. Na vsakem shodu, na vsaki priredbi bi moralo biti nekaj sodrugov in sodruginj, ki bi razpečavali naše brošure ter nabirali naročnike "Proletarcu".

V industrialni krizi so delavski listi posebno prizadeti. Eni naročniki ne morejo obnoviti naročnino, ker so brez zaslužka. Drugi jo ne obnove, ker se boje, da bodo v kratkem odslovljeni, pa hočejo hraniti. Socialistični list je prizadet na dohodkih. Dohodki se zmanjšajo, stroški ostanejo isti. Račune je treba točno izplačevati, ali pa ima uprava upnike na vratu.

Sedaj je kampanja, o kateri se mnogo govori, toda ljudi, ki bi agitirali, ni ravno mnogo. Mi smo vam priporočali, da delujete za razširjenje "Proletarca" in da ustanovite nove klube JSZ. To je edino delo, ki v našem gibanju kaj šteje.

Brezposelnost je zadela mnogo naših naročnikov. Nekateri so kljub temu ponovili naročnino, drugi so nas prosili, naj jim ne ustavimo lista, ker jo bodo obnovili kakor hitro bodo mogli. Takim željam ustrezemo. Ali dohodke moramo vseeno imeti. Zato vam predlagamo: Tisti ki morete, skušajte dobiti vsaj enega novega naročnika vsaki. To pomeni par tisoč novih naročnikov. Kjerkoli mogoče, dobite nekaj prispevkov listu v podporo. "Proletarec" ima vsako leto par tisoč dolarjev izgube in jo bo imel, dokler ne bo dobil dovolj naročnikov. Naš glavni vir je naročnina. Oglasov imamo malo, ker je Proletarec strogo socialistični list. Raditega je odvisen od vas in od nikogar drugega. In vaša dolžnost je, da storite za svoj list toliko kolikor nezavedni in mlačni delavci store za nesocialistične in kapitalistične liste.

Prečitajte cenik knjig in jih naročite vsaj par. V zalogi imamo tudi angleške knjige. Sezite po njih; priporočite jih tudi ameriškim delavcem v naročitev. V kratkem bomo vpisali v cenik knjige, ki smo jih dobili iz Slovenije. Klubom in agitatorjem priporočamo, naj naroče večje število iztisov brošur, da jih bodo prodajali ob prilikah ko agitirajo za Proletarca.

Oglašajte priredbe vaših organizacij v Proletarcu. S tem gmotno pomagajte listu in ob enem je to tudi indirektna agitacija zanj.

Ako bi se zavzelo petdeset agitatorjev, da bi dobili vsaki najmanj enega novega naročnika na teden, bi bila to prvovrstna agitacija in uspeh listu bi bil zagotovljen. Ali je vas petdeset, ki bi bili pripravljene vršiti to delo?

Zapisnik prve konference klubov J. S. Z. v državi Ohio,

ki se je vršila 14. septembra 1924 v Girardu, O.

Sod. J. Kotar, tajnik konference, otvori sejo ob 10:30 dopoldne. Razložil je na kratko namen započete gibanja, katerega smoter je uspešnejše delovanje soc. klubov pri širjenju socialistične ideje med našim delavstvom v državi Ohio.

Slede volitve. Za predsednika Konference soglasno izvoljen John Petrich iz Youngstowna, in Anton Garden, Glencoe, za zapisnikarja.

Tajnik prečita pismo gl. tajnika JSZ., v katerem bodri konferenco k vztrajnemu delu in izraža upanje, da bo započeto gibanje ohijskih sodrugov rodilo dobre uspehe pri širjenju socialističnih idej med delavstvom. Pismo vzeto na znanje. Kotar nadalje poroča o iniciativnih korakih za ustanovitev konference, kateri je bila dana preliminarna podlaga na sestanku po zaključku V. rednega zbora JSZ. v Clevelandu. Omenja, da so se vabilu za prvi sestanek odzvali vsi klubi razun klub št. 27. Vzrok odsotnosti tega kluba mu ni znan. Poročilo sprejeto.

Poročila zastopnikov klubov: Sod. Petkovšek iz Girarda poroča, da imajo sodrugji v Girardu precej težko pri agitaciji; največja ovira je osebno nasprotstvo, ki je v naselbini vse preveč razširjeno. Poroča, da je kljub tej neslogi Proletarec najbolj razširjen list v naselbini. Na nominacijske pole za socialistične kandidate (governerja itd.) so dobili 75 podpisov in ravno toliko za predsedniško listo. Klub šteje 16 aktivnih članov in v teku je akcija za ustanovitev socialistične knjižnice.

J. Kotar, Warren, poroča, da je zanimanje za socializem med rojaki v Warrenu jako mlačno. Ima upanje, da bo v bodoče boljše v tem oziru.

Jos. Tursič, Barberton, poroča, da je socialistično gibanje v njihovi naselbini zelo živahno. Člani barbertonskega kluba so dobili na nominacijske pole 128 podpisov na vsako peticijo (državno in narodno). Klub sodeluje tudi s centralnim kampanjskim odborom v Barbertonu, ki vodi agitacijo za predsedniškega in podpredsedniškega kandidata (La Follette—Wheeler). Ta organizacija vrši propagando med ameriškim delavstvom. V teku so priprave za sklicanje velikega kampanjskega shoda. Klub JSZ. v Barbertonu ima 33 aktivnih članov. Tursič izraža upanje, da se bo v bližnji bodočnosti ustanovil klub tudi v naselbini Kenmore.

Anton Garden, Glencoe, poroča, da je njihova naselbina izolirana in radi tega klub ne more vršiti večje agitacije v sosednjih naselbinah. Naselbina Glencoe je majhna in klub nima tistih priložnosti za delo na raznih poljih kakor v večjih naselbinah. Na splošno omenja da je bilo pred vojno socialistično gibanje med premogarji v Eastern Ohio precej dobro razširjeno, ne samo med delavci naše narodnosti, ampak tudi med vsemi drugimi. Vojna histerija pa je prinesla poleg razkola tudi splošno apatijo med delavstvo; posledica je reakcija ne samo v uniji, ampak splošna. Pred vojno je bilo v tem kraju šest socialističnih klubov JSZ. in obstajala je močna county organizacija. Danes eksistira edino le klub št. 2, ki vrši agitacijo v kolikor mu je v danih razmerah mogoče. Poroča, da so člani dobili 96 podpisov za nominiranje državne liste in ravno toliko za La Follette in Wheelerja. Razdalj so tudi nekaj socialistične literature med delavce svoje-

ga kraja (ameriške) in sicer 200 iztisov socialističnega letaka "Silence" in 100 iztisov posebne izdaje tednika "Labor", katerega izdajajo železničarske organizacije. "Labor" je list, ki agitira za KPPA, in njene kandidate; ta izdaja je bila urejena s posebnim namenom izrabiti priložnost praznika Labor Day za agitacijo v prilog La Folletta in Wheelerja ter progresivnega gibanja. Naročili smo jo za razdelitev med delavce prvič radi tega, da smo imeli toliko boljšo priliko razdati letake (oboje se je razneslo skupno) med domače delavstvo, ki je po večini klanovsko; in drugič, ker je omenjena izdaja "Laborja" vsebovala precej dobro kampanjsko strelivo, posebno še za tukajšnji tip delavstva. Uspeh tega trika je precej povoljen.

Pride se na točko kako pojačati našo stranko in širiti soc. tisk. Govorilo je več sodrugov. Vsi so povdarjali potrebo razširiti našo literaturo. Ako hočemo delavstvo vzgojiti v socialističnem, v razrednozavednem duhu, ga moramo navajati na čitanje. Pridobiti ga moramo, da se naroči na svoje liste in jih čita. V istem razmerju kolikor bomo razširili našo literaturo se bo razširilo tudi naše gibanje. Načinov agitacije za širjenje naše literature je mnogo in različnih; agitacijsko polje je neomejeno; vsak sodrug in sodruginja je lahko agitator za širjenje našega časopisa in sleherni bi moral biti.

Ravno to se je naglašalo pri točki "Volilna kampanja". Za razširjenje naše propagande in naših idej v tekoči kampanji je distribucija naše in primerne literature mogočno sredstvo; to so povdarjali vsi sodrugi. Nič manj važno ni iskati stikov za sodelovanje z vsemi organizacijami, ki so aktivne v sedanjem progresivnem gibanju. Od rezultata novemberskih volitev veliko zavisi stremljenje in bodočnost socialističnega gibanja. Kolikor boljši bodo rezultati, toliko bližje bo ameriško delavstvo uresničanju organske delavske stranke. V enaki proporciji bo raslo socialistično gibanje in socialistična stranka.

Volitve konferenčnih odbornikov: Za tajnika konference do prihodnjega zborovanja je bil izvoljen J. Kotar, v nadzorni odbor pa Petkovšek, Jankovič in Gorenc.

Za sedež prihodnje konference sta bila nominirana Cleveland in Barberton. Pri tem se je razvila širša debata o umestnosti in neumestnosti imeti prihodnjo konferenco v Clevelandu, in sicer radi odsotnosti in navideznega nezanimanja za konferenco od strani clevelandskih sodrugov. O tem je govorilo več udeležencev in vsi so obžalovali odsotnost kluba št. 27. Po diskuziji je bil sprejet predlog, da se prihodnje zborovanje vrši v Clevelandu zadnjo nedeljo v oktobru, tako da se bo vršilo ravno nekako pred volitvami. Zborovanje klubov in društev se vrši dopoldne, popoldne pa ljudski shod, za katerega se naj preskrbi slovenskega govornika iz Chicage in enega ki bo govoril v angleškem jeziku. Tajniku se nalaga, naj stopi v stike s klubom št. 27 in mu sporoči željo za skupno sodelovanje pri izvajanju tega načrta. Naroči se mu, naj na konferenco pismeno povabi vsa slovenska clevelandska društva naprednih podpornih organizacij, da pošljejo zastopnike na to zborovanje ter se jih pridobi za pristop v izobraževalno akcijo JSZ. S tem je dnevni red izčrpan in predno predsednik zaključí sejo, pozove navzoče, naj se udeleže popoldanskega shoda. (Na konferenci je bilo navzočih tudi šest sodrugov in sodruginj iz Barbertona.) Zaključek seje ob 12:30 popoldne.

John Petrich, predsednik. Anton Garden, zapisnikar.

NAŠI ODRI.

"MARTIN KRPAN"
na slovenskem odru v Clevelandu.

Joseph A. Siskovich.

Po dolgem, razburljivo-napetem pričakovanju je končno dramatično društvo "Ivan Cankar" otvorilo letošnjo sezono z velepomembno in nepozabljivo igro "Martin Krpan", katere prisatelja je preminuli Ivan Cankar razkril v svoji knjigi "Krpanova kobila" v poglavju "Govékar in Govékarji". Pravi, da je Govékar tiste vrste pasme, katera samo deluje za narod, ne pa kaj napravi. Spodoben je bil Govékar in trpel na klečeplazni bolezni. Zelo težko se je vzdrževati silni privlačnosti, da bi človek ne posnemal Cankarja, kateri je bil v tej kritiki tudi destruktivni kritik, toda ker je veliko lažje pisati "bravo in živio" kritiko, kot pa iskati napake, kar je delo "destruktivnih" kritikov, in ker mi primanjkuje časa, sem se odločil v svoji lenobi porabiti metodo fabrikantov (od komada) dramatičnih kritik in tako postanem začasno konstruktivni kritik. Moja iskrena želja in upanje je pristopiti v klub konstruktivnih kritikov. Da dokažem svojo voljo postati vreden član istega, izjavljam pod častno prisego sledeče: Da bom vedno pisal proti vsakemu, kateri se bo drznil kje izjaviti ali napisati, da je bila kaka igra slabo igrana; trdil bom vedno nasprotno, neglede koliko je resnice v edino poštenu kritiki pazljivega, resnega in zmožnega destruktivnega kritika, pa naj isti še tako pozna dramatično, naj bo še tako originalen, iznajdljiv, bistroumen, ali pa da ima še tak vpogled v pravi pomen kritike ter ima še tako moč nad besedami, kadar katero piše. Vaše geslo naj bo moje geslo — "Če ne moreš hvaliti, ne grajaj!" S to izpovedjo svojih "načel" upam, da se me sprejme v blaženi krog takozvanih konstruktivnih in pametnih kritikov; med tiste malenkostne duše in njih malenkostne "kritike", katere so največji sovražniki dramatične. Ta velepomembni korak v pravo smer mi bo doprinesel odobravanje tiste damatiko-cenjujoče mase, katera je neizjemoma na strani onega, kateri ima najmočnejša pljuča ter najmehkejšo glavo — in ti so, cenjeni "bravci", konstruktivni kritiki. Sedaj pa h kritiki:

Po kratkem prologu, v katerem pripoveduje ga. A. Danilova svojim malčkom pravljico o Martinu Krpanu, se začne igra s prizorom na dvoru cesarja Janeza na Dunaju. Nikoli ne pozabim prizor zamaknejenih otrok, kateri so gledali okoli sebe. Malo je manjkalo, da se nisem zjokal, tako lepo je vse bilo. Ker sem konstruktiven kritik, ne bom polagal preveč pozornosti na natančnost ali pa skušal dati vam pravi vpogled v igro — da le hvalim; ako hvalim pa ne smem nikoli preveč globoko pogledati. Svojo nekompetentnost bom čisto lahko zakril s tem, da bom neprenehoma odobravajoče hvalil vse od kraja — da bom zidal, ali pa skušal ohraniti oni plevel, katerega je škodoželjna roka — destruktivna kritika poruvala.

Nekateri bodo mislili, da se šalim, ko izjavljam, da do danes še nisem videl tako lepe scenerije na slovenskem odru kot sem jo videl pri tej igri. Prizori dvora, dvorišča, reke in gorovja, Brdavsvo tabor, je nekaj, na kar smo clevelandski Slovenci lahko ponosni. Koliko je vsa ta scenerija stala, sam Bog vedi! Vem pa, da ako bi druga društva posnemala požrtvovalnost in delavnost naprednega dramatičnega dru-

štva "Ivan Cankar", bi lahko imeli zelo lepe kulise. Nikar pa ne mislite, da se neha ta požrtvovalnost pri kulisah. Ne, ne, tudi za razvoj igralcev se je preskrbelo, dokaz — ga. A. Danilova. V kratkem času nam je razvila par novih igralcev ter zavrnila nekaj domišljajevih zvezd. To je zdrav napredek. Ako se bo držala te poti, doživimo v par letih izpopolnitev igralcev do take stopnje, da bodo lahko igrali v resnici zabavne in velepomembne igre vseh narodov na svetu — igralo se bo mednarodne igre. Za to bo treba pripraviti ne samo igralce, temveč tudi gledališko občinstvo. Ne-koč sem čital destruktivno hvalo konstruktivnega kritika, kateri je izjavil, da so naši diletanti že popolni. Tako se zida, moji dragi! Ta scenerija je pripomogla, da se je končno po neštevilnih izjalovljenih poskusih napravilo iluzoričen utis na gledalce, kar je neobhodno potrebno pri vsaki igri. Preproge, ako se še kdaj ponovi to igro, se morajo pa vsekakor nadomestiti. Da se bo to storilo vem že vnaprej, ker imamo med nami trgovce, kateri bi dali vse, samo da se igra dobre reči. Ako se kateri sam prostovoljno ponudi, da preskrbi veliko in lepo preprogo za oder, spišem poseben članek v Proletarcu o požrtvovalnosti naših trgovcev za kulturo. Kdo je torej prvi? "Ivan Cankar" potrebuje vašo podporo; nič ne de če ni duševna, vsaka pomoč prav pride.

Ne vem kako je to, da je prizor v drugem dejanju napravil name najgloblji utis? Vem pa, da je bilo "strašno" lepo. Dvorišče, kjer skrbipolna mati pričakuje svojega Martina — poleg matere je Nežika, katera edino opravilo na svetu je govoriti o njenem Martinu in kako da ga ima rada. Reka in skalovje je dajalo celemu prizoru najlepšo iluzijo, pačilo pa ga je tisto neumno spreminjanje luči, kot da bi bila čustva v svetlobi. Da je precej psihološkega učinka v svetlobi ne zanikam, toda rabiti se jo mora pravilno — ne pa igrati se ž njo. Zelo lepa sta bila tudi prizor na dvoru, prizor na vrtu ter prizor v taboru Brdavsa; prepričevalna nista bila, kakor tudi ne povzročala iluzije naravnosti, kot prizor v drugem dejanju, kateri je bil najboljši.

Ako je res, da je igranje umetnost naravnega izražanja onega kar človek čuti umetno, moral bi rabiti besedo zmožnost mesto umetnost — ker, kot je vsakemu dobro znano, igranje ni nobena umetnost, — tedaj gre šopek odlikovanja ge. Trugerjevi, katera si

je podvrgla vse druge igralce s svojim neprekosljivim igranjem. Igrala je tako naravno, tako preprosto, da sem včasih mislil, da res prihaja iz plemenite rodbine. Po dolgem in skrbnem negovanju zelo rahločutne cvetke, je ga. A. Danilova končno razvila novo zvezdo v g. Janko Rogeljnu. Nikoli nisem verjel, da "bo kaj ž njega." Čudež se je zgodil. Igral je vlogo princa Andreja, cesarjevega nečaka, izvrstno! Da bi ne bil včasih pozabil, da čustva prihajajo iz srca in ne iz pljuč ter ne vpil kot kak licitator na semnju; da bi ne bila ga. A. Truger tako dražestno lepa, kar ji je pomagala iluzija, da smo mislili, da je v nevarnosti in brezmočna, tedaj bi bil on moj junak igre. Ako bo tako napredoval, zna postati v resnici zvezda prve velikosti, ne pa take vrste kot smo jih nekdaž imeli; hvala Bogu, sedaj se je nekaj iztrebilo, — kresnice. Trdna volja, poslušnost ter vztrajnost dobrega voditelja, nič kot smo imeli preje; zbrusi vsak demant, da se lepo sveti. To je režiserka storila že vdrugič. Priznanje s šopkom vred gre g. Grillu za njegovo fino ironijo, katero je imenitno zadel. Ministrov ne morem nikakor pohvaliti — grajati pa ne maram. Gdč. Grill zasluži posebno pohvalno besedo za njeno divno-strašno igranje odaliske. V življenju zelo preprosto dekle, tu pa vam razkrije kako globoko razume strasti. Terpsikora bi se milo zjokala, ako bi bila prisiljena gledati ples "odalisk", kateri ni bil nič drugega kot zaspani estetični ples na najnižji stopinji. To je ravno tako prepričevalno vplivalo name, kot molitev Brdavsa in g. Belle, če se ne motim, ko sta molila kot strastna Turka, prvi obrnjen proti vzhodu, drugi proti zahodu.

G. Gorsheta v vlogi Martina Krpana pa še danes ne morem prežvečiti. Ne da je igral slabo, nasprotno je resnica, krivda leži v čudnem tolmačenju tega preprostega karakterja od strani pisatelja. Stori je kot mogoč sploh najboljšo — da bi se vzdignil nad pisateljem pa se mu ni posrečilo. Ne verjamem, da je bila vloga v nesrečnih rokah, verjamem pa, da bi bila druga oseba malo boljša za tako vlogo. Brdavsa je igral g. Truger. Zelo zelo je zgubil svoje privajenosti! Poznalo se je, da malo kritike pomaga. Igral je z veseljem nedolžnega otroka in s tako vlogo, do katere se ni mogel kerp se mu je dalo tako vlogo, do katere se ni mogel povzpeti. Ni njegova krivda, da ni velikih kot zahteva vloga Brdavsa, temveč v razdeljenju vlog. Če

VELIK KAMPANJSKI SHOD V CHICAGI

v nedeljo 28. septembra ob 2:30 popoldne v
ASHLAND AUDITORIUMU

vogal Van Buren St. in Ashland Boulevard.

Shod se vrši pod avspicijo socialistične stranke okraja Cook.

Govorili bodo.

MORRIS HILLQUIT iz New Yorka, "intelektualni vodja ameriškega socialističnega gibanja", mednarodni tajnik soc. stranke, pravni svetovalec mnogih unij itd.

JAMES H. MAURER, predsednik Pennsylvania State Federation of Labor.

VICTOR L. BERGER, socialistični kongresnik iz Wisconsin.

JOSEPH SHARTS, urednik lista "Miami Valley Socialist", iz Daytona, O.

Razun teh bodo nastopili tudi drugi govorniki. Jugoslovanski delavci, udeležite se tega shoda polnoštevilno. Agitirajte, da se ga udeleže tudi drugi.

se ga nadomesti z drugim, dobro bi bilo, da ga po-
sneha v njegovem finem tolmačenju orientalske stra-
sti. Tema dvema in vsem drugim dam štiriperesno de-
teljico, da si pribore šopke pri prihodnji predstavi —
kar pomeni, da so prvič rešili svoje vloge v splošno
zadovoljnost.

Kakor ne gre vojak na strelišče, kadar je na do-
pustu, tako ne gremo mi gledati samo resne in "pod-
učevalne" igre. Mi nočemo, da bi dramatika zamrla
med nami, da bi se jo rabilo za predavalni razred,
temveč hočemo in izrecno zahtevamo, kar tudi dru-
štvo "Ivan Cankar" stori, da dramatika še nadalje živi
čila in zdrava. Mi nadaljno hočemo, da je gledališče
dom in svetišče zabave, kot je bilo od začetka name-
njeno, da je gledališče prostor kjer pozabimo na vsak-
danje realnosti in skrbi. Da se to uresniči, moramo
imeti "dobre" in "slabe" igre, — moral bi pravzaprav
napisati "žleht" mesto slabe. Enkrat nam dajte Sveto
pismo, drugič pa Pavliho, pa bo vse dobro.

Konstruktivna kritika ni popolna, ako ni dober
konec in nasvet. Raditega na tem mestu naznanjam,
da bom od danes naprej pisal kritike predstav dru-
štva "Ivan Cankar" samo za Proletarca. Ostal bom
zvest sprejetemu načelu ter od časa do časa spisal kak
članek o drami, igralski umetnosti, kritiki in splošne
stvari in zanimivosti, katere tvorijo dramatiko. Delo-
val bom kolikor bom mogel, da bo le masa za menoj.
Prihodnjič — kdaj to bo, ne vem še natančno — bom
spisal svoj prvi članek, naslovljen "Podučevalna dra-
ma". Sedaj pa vsi brž na delo, da se pridobi kolikor
mogoče največ čitateljev Proletarcu, kateri je edini
list, ki bo pisal tudi konstruktivno o dramatiki.

Prihodj Ivana Meštrovića v Ameriko.

Ivan Meštrović, veliki jugoslovenski umetnik sve-
tovne slave pride okoli 1. oktobra v New York s par-
nikom President Wilson skupaj s svojimi umetninami,
ki bodo razstavljene v Ameriki.

Meštrović prihaja, da osebno nadzira umetniško
urejenje razstave. Razstavil bo približno osemdeset
velikih kiparskih del, večinoma izdelanih v lesu, mra-
morju ali bronzi, od katerih je bil en del v nedavni
razstavi v Londonu in drugi v Zagrebu.

Po dosežanju vzporedno bo Meštrović otvoril pr-
vo razstavo v Ameriki meseca novembra v velikem
Brooklyn Muzeju, ki se posebno posveča moderni u-
metnosti in ki je edini bil v stanju staviti toliko pro-
stora na razpolago, kolikor ga Meštrovićeva dela za-
htevajo. Po newyorški bodo Meštrovićeva dela raz-
stavljena tudi v drugih večjih ameriških mestih.

Meštrovićeva razstava ne bo prirejena kot trgov-
sko podjetje, marveč je popolnoma kulturno podvzet-
je. Vstop bo vsakemu prost. Razstave bodo le v jav-
nih muzejih in galerijah, ki so prevzele pokritje stro-
škov v Ameriki.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Radi pomankanja prostora je moralo nekaj dopi-
sov in člankov izostati. Priobčeni bodo prihodnjič.

Poročevalce prosimo, naj nam vsa naznanila o pri-
redbah in poročila o kampanji itd. pošljejo do sobote
vsakega tedna; ako jih ne dobimo vsaj do ponedeljka
zvečer, jih objavimo šele naslednji teden.

Zapadna PENNSYLVANIA

V nedeljo 28. septembra ob
1. popoldne se bo vršil v
CANONSBURGU

v dvorani društva SNPJ. ve-
lik kampanjski shod pod av-
spicijo Konference soc. klu-
bov v Pa.

Govoril bo

FRANK ZAJEC
in drugi.

Nastopili bodo tudi angleški
govorniki.

Razum govorov so na spo-
redu pevske in godbene to-
čke. Delavci v okrožju Can-
onsburga, v nedeljo 28.
septembra vsi na shod vaše
stranke!

Tekom vašega življenja

V vsakem važnem momentu boste spoznali in cenili
ugodnosti zveze s sigurno banko; valed tega se z za-
upanjem obračajte na nas. Pošteni, zaupni in uljudni
uradniki vas bodo postregli pri sledečih poslih:

Vlaganje denarja,

Kupovanje prvih hipotek (mortgage),

Potovanje v staro domovino,

Pošiljanje denarja v Jugoslavijo in v druge kraje,

Kupovanje državnih, občinskih, mestnih in obrtnih
bondov,

Dviganje posojila za nakup domov in zavarovanje
istih itd.,

Dedščinske posle, nasledstva, kakor tudi vse druge
bančne posle, ki jih nam izročite.

Kapital in prebitek
\$2,000,000.00

Kaspar American State Bank

1900 Blue Island Ave.

Vogal 19 ulice.

CHICAGO,

ILLINOIS

IMOVINA \$20,000,000.00

VARNA BANKA ZA VLAGANJE DENARJA

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ EDESE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno 1.25		IGRE		MISELNI RAZVOJ EVROPSKEGA CLOVESTVA. (Fran Drtnar), vezana 2.00	
VEZI IN BOJI, črtice, vezana... 1.50		ANFISA, (Leozid Andrejev), broširana 50		MLEKARSTVO, s črticami e živinoreji s slikami 75	
ZABAVNA KNJENICA, zbirka povesti in črtic, broširana.... 65		BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana 75		NALEZLJIVE BOLEZNI 35	
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana 75		ČARLJEVA ŽENITEV-TRJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana 25		NARODNOGOSPODARSKI ESEJI 35	
ZAJEDALOC (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno 1.75		DNEVNIK, veseloigra v 2 dejanjih 30		NAS JEZIK, (Dr. J. Glonar), vezana 45	
ZA SREČO, povest, broširana.... 45		GAUDEAMUS, komedija v 4 dej. 60		NAS SADAŠNJI USTAVNI POLOZAJ 75	
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE, (VI. Levstik), vezana 1.00		GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana 60		O KONSUMNIH DRUŠTVIH ... 10	
ELATARJEVO ZLATO, (Aug. Senca), zgodovinska povest iz XVI. stoletja, vezana 1.20		KASIJKA, drama v 3 dejanjih ... 75		O KULTURNEM POMENU SLOVENSKE REFORMACIJE, (Dr. I. Prijatelj), broširana... 40	
EMOTE IN KONEC GOSPODINE PAVLE, (I. Zorec), broširana 40		JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana 75		OSNUTEK SLOV. NAR. GOSPODARSTVA 50	
ZVONARJEVA HČI, povest, broširana 65		MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana 75		POGLED V NOVI SVET 30	
ŽENINI NASE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana ... 30		NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana 35		POLITICNO ŽIVLJENJE SLOVENCEV, od 4. jan. 1797, do 6. jan. 1919 leta, (Dr. Dragotin Lončar), broširana 75c, vezana 1.00	
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana 1.25		NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana 35		POSTREZBA BOLNIKOM, s slikami 35	
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana 2.00		OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana 75		PSIHICNE MOTNJE NA ALKOHOLSKI PODLAGI. (Ivan Robida, vezana 1.15	
JOS JURČIČ, zbrani spisi, I. zv., vezan 1.75		ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana 85		RASTLINSTVO NASIH ALP, (F. Seidl) 95	
II. zv. vezan 1.50		ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih 50		RAZVOJ SOCIALIZMA od utopije do znanosti, (Friderik Engels, prevel M. Žagar) 35	
III. zv. vezan 1.50		SEN KRESNE NOCI, (Wm. Shakespeare), vezana 75		REFORMACIJA IN SOC. BOJI SLOV. KMETOV, (Abditus) broširana 45	
IV. zv. vezan 1.25		UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ... 1.00		SLOVENSKO-ANGLESKA SLOVNICA, izdala SNPJ, 364 strani, vezana v platno 2.00	
V. zv. vezan 1.00		ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITICNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UGNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.		SMERNICE NOVEGA ŽIVLJENJA, (Dr. K. Ozvald), broširana 50	
VI. zv. vezan 1.00		ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata 20		SPOL-LJUBEZEN-MATERINSTVO, (Prof. dr. Z. Zahor), trda vezba 40	
PESMI IN POEZIJE.		ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern).. 5.00		SRBSKA POČETNICA, (J. T.).. 50	
BASNI, (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevel I. Hribar) vezana 1.00		DEMOKRATIZEM IN ŽENSTVO, (Alojzija Štebi) 10		SPRETNA KUHARICA, broširana, \$1.00, vezana 1.25	
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba 75		GOSPODARSKA GEOGRAFIJA, (Dr. V. Šarabon), vezana 1.25		SVETOVNA VOJNA IN ODGOVORNOST SOCIALIZMA, E. K.), broširana 50	
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana 90		JUGOSLAVIJA, (A. Melik), zemljepisni pregled 1.00		USTAVA, ruske socialistične fed. sovjetske republike 10	
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba 50		KATOLSKA CERKEV IN SOCIALIZEM 25		V NOVO DEZELO, (E. K.) broširana 25	
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana 90		KDO UNICUJE PROIZVAJALNJE V MALEM 20		ŠADRUENA PRODAJALNA ALI KONSUM 10	
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana 35		KOMUNISTIČNI MANIFEST, (Karl Marks in Friderik Engels) 20		ZAKON BIOGENEZIJE. (J. Howard Moore, prevel I. M.) 1.50	
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana 45		KRATKA SRBSKA GRAMATIKA, (Dr. Josip Mencej) 25		ZA STARO PRAVDO. (Fran Erjavec) 50	
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana 1.20		KRATKA ZGODOVINA SLOVENCEV, HRVATOV IN SRBOV, (Matija Pirc) 40		ZBIRKA RUDARSKIH IN FIZIČNSKIH IZRAZOV, (J. Boslaj) 30	
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Mačhar), vezana 1.10				ZGODOVINA SOCIALIZMA V SRBIJI (Fran Erjavec) 25	
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana 65					
SOLNCE IN SENČE, (Ante Debeljak), broširana 50					
SVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana 25					
SLEZKE PESMI, (Peter Bemruč), trda vezba 50					
TREBOVLJE. (Tona Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana 75					
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojeslav Mole), vezana 1.25					
V ZABJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesništvo, broširana.... 40					

ZGODOVINA SRBOV, HEVATOV IN SLOVENCEV, (Ant. Melik) trije zvezki, broširani, I. zv. 85c; II. zv. 75c; III. zv. 45c. Vsi trije zvezki 541 str. 2.25

RAZNO.

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR,

letnik 1916, vezan	40
letnik 1917, vezan	50
letnik 1919, vezan	50
letnik 1920, vezan	65
letnik 1921, broširan	50
letnik 1922, vezan	75
letnik 1923, broširan	50
letnik 1923, vezan	75

CANKARJEVA SLIKA na dopisnicah, 2 za 5c.....
(Imamo jih dvojne vrste.)

DEMOKRACIJA, (Cankarjeva številka)10

KRES, revija, I. 1922, št. 9-10.. 25

KRES, revija, I. 1922, št. 11-12.. 25

KRES, kulturni mesečnik, I. 1923, št. 2-3-4 40 |

NAJNOVEJŠE INFORMACIJE O DOBAVI DRŽAVLJANSTVA ZEDINJENIH DRŽAV 40 |

O ZDRAVSTVENIH NALOGAH SOC. ZAVAROVANJA, (Dr. Demet. Bleiweis-Trsteniški) .. 10

PROLETAREC, vezani letniki, 1919, 1921 in 1922, vsaki 5.00

TRIJE LABODJE, ilustrirana revija25

ANGLEŠKE KNJIGE.

ANARCHISM AND SOCIALISM, (Geo. Plechanoff), vezana .60

ANCIENT LOWLY, (G. Osborne Ward) dve knjige, 1313 strani, vezane5.00

ANCIENT SOCIETY, (Lewis H. Morgan), vezana1.50

BRASS CHECK, (Upton Sinclair). Slika korumpiranosti kapitalističnega žurnalizma, vezana1.20

"DEBS, HIS AUTHORIZED LIFE AND LETTERS". (David Karaner), vezano v platno 1.20

END OF THE WORLD, (Dr. M. Wilhelm Meyer), vezana..... .60

EVOLUTION OF MAN, (Wilhelm Bölsche), vezana60

EVOLUTION OF PROPERTY, (Paul Lafargue), vezana60

FOOD AND MY NEIGHBOR, (Robert Blatchford), vezana1.25

GOOSE-STEP, (Upton Sinclair). Studija ameriškega visokošolstva nad katerim imajo kontrolo privatni interesi, vezana . . . 2.00

GOSLINGS (Upton Sinclair), vezana2.00

IMPERIAL WASHINGTON, (E. F. Pettigrew), knjiga, ki opisuje prehodno dobo iz demokracije v denarni imperializem v Zd. državah, 441 strani, trda vezba1.25

JUNGLE, (Upton Sinclair) povest iz chicaskih klanov1.20

JIMMIE HIGGINS, (Upton Sinclair)1.00

KARL MARX, biographical memoirs, (Wilhelm Liebknecht), vezana60

KING COAL, (Upton Sinclair), povest iz zadnjega štrajka (1913) coloradskih premogarjev, trda vezba1.20

LAW OF BIOGENESIS, (J. Howard Moore), vezana60

LIFE AND DEATH, (Dr. E. Teichmann), vezana60

OUTLINE OF HISTORY, (H. G. Wells), vezana, 1171 strani 5.00

PHYSICIAN IN THE HOUSE, (J. H. Greer, D. D.) Domači zdravnik, vezana2.00

REPUBLIC OF PLATO, vezana 3.00

RIGHT TO BE LAZY, (Paul Lafargue), vezana60

ROBERTS RULES OF ORDER, vezana1.50

SAVAGE SURVIVALS, (J. Howard Moore), vezana1.25

SCIENCE AND REVOLUTION, Ernest Unterman, vezana60

SOCIAL REVOLUTION, (Karl Kautsky), vezana60

STRUGGLE BETWEEN SCIENCE AND SUPERSTITION, (A. M. Lewis), vezana60

THEY CALL ME CARPENTER, (Upton Sinclair), trda vezba . . . 1.75

THE CRY FOR JUSTICE, (Upton Sinclair) vezana2.00

THE DREAM OF DEBS, (Jack London)10

THE PROFITS OF RELIGION. Razprava o izrabljanju ver za privatne interese1.20

THE UNIVERSAL KINSHIP, (J. Howard Moore)1.25

THROUGH THE RUSSIAN REVOLUTION, (Albert Rhys Williams), s slikami, 311 strani, vezana v platno2.00

HUNDRED PER CENT (Upton Sinclair). Povest patrijota1.20

VITAL PROBLEMS IN SOCIAL EVOLUTION, (A. M. Lewis), vezana60

THOUGHTS OF A FOOL, (Evelyn Gladys), vezana1.25

Naročilom priložite poštni ali ekspresni money order, ček ali gotovino. Za manjša naročila lahko pošljete poštne znamke.

Vse knjige pošiljamo poštne preto. Klubom in čitalnicam, pri večjih naročilih liberalen popust.

Vsa naročila naslovite na:

PROLETAREC
3639 W. 26th Street,
Chicago, Ill.

Način produciranja ognja.

Celo dandanes divjaki napravijo ogenj s tem, da drgnejo dva suha kosa lesa. Naši dedi so napravili ogenj hitreje s tem, da so rabili kresilo in kresilni kamen, katerega načina se še sedaj poslužujejo nekateri manj civilizirani narodi. V Združenih državah se porabi vsak dan 4,000 milijonov vžigalic, kar pride okoli 37 vžigalic na vsako osebo v deželi, medtem ko pride v Evropi komaj 14 vžigalic na osebo. Pri proizvodnji rabimo tukaj najboljše načine, ki so možni v današnji dobi. Tudi izdelovanje zdravil je tako popolno kot le mogoče. Trinerjevo zdravilno grenko vino je pripravljeno z največjo paznostjo. Ves surov material je preizkušen predno se ga rabi za Trinerjevo zdravila, vsi oddelki so pod oskrbništvom in nadzorstvomkušenih veščakov. Pred nekaj časom je pisal Dr. Kenner v "Therapeutic Recordu": "Trinerjevo zdravilno grenko vino je izborna preparacija. Je "all right" kot je vsaka druga stvar, ki pride iz Trinerjevih laboratorijev." Če trpite na slabem teku, slabi prebavi, napenjanju, glavobolih, slabem spancu ali drugih znakih pokvarjenega želodca, poskusite Trinerjevo zdravilno grenko vino! Če ga pa ne morete

dobiti od vašega lekarnarja ali trgovca, tedaj pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoračnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se toplem priporočam.

Pišite po pojasnila tajništva JSZ. za ustanovitev socialističnega kluba v vaši naselbini, ako ga še nimate.